

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Яневського Вячеслава Олександровича
«Формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять із хореографії», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Актуальність теми дисертаційної роботи. У сучасному освітньому просторі проблема формування естетичної культури дітей молодшого шкільного віку набуває особливої ваги, оскільки суспільство дедалі гостріше відчуває потребу у вихованні особистості, здатної не лише до інтелектуального розвитку, а й до емоційно-ціннісного сприйняття світу. На тлі цифровізації, фрагментарності дитячого мислення та зниження рівня художньо-естетичних потреб саме мистецька освіта стає важливим інструментом гармонізації внутрішнього світу дитини.

Обрана тема дисертаційного дослідження є актуальною не лише в педагогічному, а й у соціокультурному вимірі. Хореографічне мистецтво у роботі розглядається не як вузькопрофільна дисципліна, а як потужний засіб розвитку емоційної чутливості, художнього смаку, пластичної виразності, здатності до співпереживання та творчого самовираження молодших школярів.

Особливу цінність становить те, що автор досліджує естетичну культуру не декларативно, а через реальні механізми її формування в умовах навчальних занять із хореографії, поєднуючи педагогічні, мистецтвознавчі та психологічні аспекти проблеми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до актуальних напрямів розвитку сучасної педагогічної науки та узгоджується з державними пріоритетами модернізації мистецької освіти. Тематика дослідження корелює з концептуальними положеннями Нової української школи, зокрема щодо формування культурної компетентності, творчого потенціалу та емоційного інтелекту учнів.

Робота логічно вписується у науково-дослідну проблематику кафедри та комплексні теми, пов'язані з художньо-естетичним вихованням дітей і молоді, розвитком мистецької педагогіки та удосконаленням методики викладання мистецьких дисциплін.

Ступінь обґрунтованості, достовірності наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення дисертації характеризуються достатнім рівнем обґрунтованості та логічної послідовності. Автор демонструє вміння працювати з широким колом джерел, здійснювати їх критичний аналіз та інтегрувати теоретичні положення у власну концепцію дослідження.

Достовірність отриманих результатів забезпечується комплексним використанням взаємодоповнювальних методів дослідження, серед яких: теоретичний аналіз, педагогічне спостереження, анкетування, бесіди, аналіз творчої діяльності учнів, педагогічний експеримент та методи кількісної й якісної інтерпретації результатів.

Позитивне враження справляє структура експериментальної роботи: вона не є формальною, а демонструє поступове відстеження змін у розвитку естетичних якостей молодших школярів. Висновки дисертації впливають зі змісту дослідження, мають аргументований характер та підтверджуються результатами експериментальної перевірки.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи. Наукова новизна дослідження полягає у тому, що автором:

- уточнено сутність поняття «естетична культура молодших школярів» у контексті хореографічної діяльності;
- визначено структурні компоненти, критерії та рівні сформованості естетичної культури дітей молодшого шкільного віку;
- обґрунтовано педагогічні умови ефективного формування естетичної культури засобами хореографії;
- розроблено та апробовано модель формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять із хореографії;

- набули подальшого розвитку методичні підходи до організації художньо-творчої діяльності дітей у системі мистецької освіти.

Важливо, що автор не обмежується традиційним трактуванням хореографії як засобу фізичного або ритмічного розвитку, а розкриває її як простір формування емоційно-ціннісного досвіду дитини.

Теоретичне та практичне значення одержаних здобувачем результатів. Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні наукових уявлень про механізми формування естетичної культури молодших школярів, а також у розширенні методологічних засад мистецько-педагогічної освіти.

Практичне значення дисертації є безперечним. Запропоновані методичні рекомендації, вправи, творчі завдання та педагогічні підходи можуть бути використані:

- у роботі керівників хореографічних колективів;
- у закладах загальної середньої та позашкільної освіти;
- у системі професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін;
- у процесі розроблення навчально-методичного забезпечення мистецьких курсів.

Особливо цінним є практичний акцент на розвитку внутрішньої творчої активності дитини, а не лише на засвоєнні технічних хореографічних навичок.

Повнота викладення матеріалу дисертації в опублікованих працях, персональний внесок здобувача. Основні положення та результати дисертаційного дослідження достатньо повно відображені у наукових публікаціях автора. Матеріали дослідження апробовано на науково-практичних конференціях, семінарах та у фахових виданнях.

Опубліковані праці відповідають тематиці дисертації, розкривають її ключові положення та свідчать про послідовну наукову роботу здобувача.

Персональний внесок автора є самостійним і вагомим. Усі наукові результати, представлені у дисертації, отримані автором особисто.

Відомості про дотримання академічної доброчесності. Аналіз змісту дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що автором дотримано принципів академічної доброчесності. У роботі наявні коректні посилання на використані джерела, дотримано норм наукового цитування та авторської етики.

Ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів дослідження не виявлено.

Оформлення дисертаційної роботи. Дисертація характеризується належним рівнем наукового та технічного оформлення. Робота має логічну структуру, послідовний виклад матеріалу, чітко сформульовані висновки до розділів та загальні висновки.

Мова дослідження вирізняється науковою коректністю та водночас достатньою змістовою виразністю. Ілюстративний матеріал, таблиці та додатки є доречними й доповнюють основний зміст роботи.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертацію В.О. Яневського, вважаємо за необхідне висловити деякі міркування та зауваження, які виникли у процесі рецензування дисертації:

1. У підрозділі 1.3 ґрунтовно розкрито потенціал хореографічного мистецтва. Проте, з огляду на багатогранну та інтегративну природу естетичної культури, у роботі було б доцільно ширше представити можливості взаємодії хореографії з іншими видами мистецтва (зокрема, з музикою або образотворчим мистецтвом), що могло б ще більше підсилити цілісність та системність естетичного виховання молодших школярів.

2. Оскільки дослідження охоплює сучасний період, у розділі 3, де описується методика та зміст формувального етапу експерименту (підрозділ 3.2), варто було б конкретизувати підходи автора щодо можливостей використання цифрових засобів та візуальних технологій (наприклад, відеоаналізу рухів, мультимедійних презентацій шедеврів балету та ін.) як допоміжного інструментарію у формуванні естетичної культури молодших школярів.

3. Підрозділ 2.2 («Діагностика стану сформованості естетичної культури...») є найбільш об'ємним у роботі (майже 30 сторінок). Такий значний масив інформації подекуди ускладнює цілісне сприйняття подальшої динаміки змін у рівнях сформованості естетичної культури молодших школярів. На наш погляд, підрозділ виграв би від використання узагальнюючих таблиць або схем, що дозволило б наочніше зіставити результати констатувального етапу з даними формувального експерименту, представленими вже у третьому розділі.

Загальний висновок. Дисертаційна робота на тему «**Формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять із хореографії**» є цілісним, завершеним і концептуально виваженим науковим дослідженням, у якому порушено актуальну для сучасної педагогічної науки та освітньої практики проблему естетичного розвитку особистості дитини молодшого шкільного віку.

Наукова цінність дослідження полягає насамперед у тому, що автору вдалося розкрити багатовимірний потенціал хореографічного мистецтва як ефективного засобу формування естетичної культури молодших школярів в умовах сучасного освітнього простору. У роботі переконливо доведено, що хореографія виступає не лише формою художньо-рухової діяльності, а й потужним педагогічним інструментом розвитку емоційної чутливості, художньо-образного мислення, творчої активності, естетичного сприймання та здатності до самовираження.

Особливої уваги заслуговує ґрунтовне теоретичне осмислення сутності поняття «естетична культура молодшого школяра», яке авторка розглядає як інтегральне особистісне утворення, що охоплює когнітивний, емоційно-ціннісний і діяльнісний аспекти розвитку дитини. У дисертації вдало поєднано положення педагогіки, психології, естетики та мистецької освіти, що забезпечило міждисциплінарний характер дослідження та надало йому наукової глибини.

Безперечною перевагою роботи є її практична спрямованість. Автором не лише визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування

естетичної культури молодших школярів, а й створено методично цілісну систему їх реалізації в процесі навчальних занять із хореографії. Розроблена модель формування естетичної культури, система творчих методів, художньо-рухових імпрровізацій, образно-асоціативних вправ і танцювальних композицій свідчать про високий рівень методичної компетентності здобувача та його глибоке розуміння специфіки дитячого художнього розвитку.

Важливим показником наукової достовірності дослідження є масштабна експериментальна робота, проведена на базі закладів загальної середньої освіти протягом кількох навчальних років. Репрезентативність вибірки, логічність організації констатувального, формувального та контрольного етапів експерименту, а також використання методів математичної статистики забезпечили об'єктивність і достовірність отриманих результатів.

Результати педагогічного експерименту переконливо підтвердили ефективність запропонованої педагогічної системи. Учасники експериментальної групи продемонстрували позитивну динаміку за всіма критеріями сформованості естетичної культури: підвищення рівня естетичних знань, розвиток емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва, зростання творчої активності та здатності до художнього самовираження. Це свідчить про доцільність інтеграції хореографічної діяльності в систему естетичного виховання молодших школярів.

Практичне значення дисертації є вагомим і полягає у можливості використання її результатів у діяльності закладів загальної середньої та позашкільної освіти, у фаховій підготовці майбутніх учителів мистецьких дисциплін, у системі післядипломної педагогічної освіти, а також у розробленні навчально-методичного забезпечення мистецьких курсів і спецкурсів.

Дисертаційне дослідження характеризується належним рівнем академічної культури, логічністю структури, науковою аргументованістю та стилістичною цілісністю викладу. Висновки роботи є змістовними, обґрунтованими та повністю відповідають поставленим завданням і меті дослідження.

З огляду на актуальність теми, наукову новизну, теоретичне й практичне значення отриманих результатів, достатній рівень їх апробації та достовірності, вважаємо, що дисертаційна робота **«Формування естетичної культури молодших школярів у процесі навчальних занять із хореографії»** відповідає вимогам, що ставляться до наукових досліджень відповідного рівня, а її автор заслуговує на присудження відповідного наукового ступеня.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
заступник директора
ННПІ імені В. О. Сухомлинського
Національного університету
кораблебудування
імені адмірала Макарова

Ірина ПАРФЕНТЬЄВА